

نشر نویسه پاریس
Neverseth Paris Publishing

فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی اجتماعی

نویسنده

پیتر ترادگیل

مترجم

دکتر مریم مسگر خویی

سرشناسه	پتر ترادگیل Allott, Nicholas
عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی اجتماعی / نویسنده پتر ترادگیل؛ ترجمه مریم مسگرخونی
مشخصات نشر	تهران: نشر نویسه پارسی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۷۶ ص.: مصور، جدول، نمودار
شابک	۶۶۴۹-۶۲۲-۹۷۸-۲۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	A Glossary of Sociolinguistics عنوان اصلی:
موضوع	کاربردشناسی زبان -- اصطلاح‌ها و تعبیرها Sociolinguistics -- Terminology
موضوع	زبان‌شناسی اجتماعی Sociolinguistics
شناسه افزوده	مسگرخونی، مریم، ۱۳۶۲ - مترجم
شناسه افزوده	مدرسی تهرانی، یحیی، ۱۳۲۴ - مقدمه‌نویس
رده‌بندی کنگره	۹۱۴۰۰/P۹۹۸/۴ ک ۲ الف
رده‌بندی دیویی	۹/۴۰۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۱۳۱۹۸

فرهنگ‌نامه‌ها	مسلسل انتشارات
۶	۶۳

این کتاب ترجمه‌ای است از:

A Glossary of Sociolinguistics

Peter Trudgill

© 2003 Peter Trudgill

نشر نویسه پاریس
Neveeseh Parsi Publishing

دفتر انتشارات: ۰۲۱-۷۷۰۵۳۲۴۶ - فروشگاه: ۰۲۱-۶۶۹۵۷۱۳۲

پشتیبانی و فروش: ۰۹۰۲۱۰۰۵۱۶۱ و وبگاه: www.neveeseh.com

همه حقوق محفوظ و متعلق به «نشر نویسه پاریس» است .

تکثیر و انتشار این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، بدون مجوز قبلی و کتبی ممنوع و مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت .

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۴۹-۲۵-۴

ISBN: 978-622-6649-25-4

فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی اجتماعی

پیتر ترادگیل Peter Trudgill

نویسنده

مریم مسگرخونی

مترجم

محمد محرابی

صفحه‌آرایی و آماده‌سازی چاپ

روز

چاپ و صحافی

۳۰۰ نسخه

شمارگان

اول، ۱۴۰۰

نوبت چاپ

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	پیشگفتار مترجم
۱۳	پیشگفتار مؤلف
۱۵	واژه‌نامه
۲۴۳	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
۲۵۶	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۲۶۹	فهرست افراد
۲۷۱	فهرست مکان‌ها
۲۷۴	فهرست گونه‌های زبانی

مقدمه

توجه به جنبه اجتماعی زبان در اروپا به آنتوان میه، و در امریکا به ویلیام ویتنی بر می‌گردد و در واقع بیش از صد سال سابقه دارد، با این همه، به دلایل مختلف، نگاه اجتماعی به زبان برای دهه‌ها در حاشیه ماند. با ورود زبان‌شناسانی مانند ویلیام لباو و جاشوا فیشمن به عرصه نظریه‌پردازی‌های زبان‌شناختی در سال‌های میانی قرن بیستم، جنبه‌های اجتماعی زبان از دو دیدگاه کلان و خرد (جامعه‌شناسی زبان و زبان‌شناسی اجتماعی)، مورد توجه زبان‌شناسان قرار گرفت. از همین زمان‌هاست که موضوع ارتباط میان زبان و جامعه و همبستگی میان متغیرهای زبانی و اجتماعی، به موضوعی جالب، جاذب و جدی در پژوهش‌های گسترده گروهی از زبان‌شناسان در سراسر دنیا بدل شد.

در طول دهه‌های پایانی قرن بیستم و دو دهه آغازی قرن بیست‌ویکم، آثار پژوهشی و نظری بسیاری در زمینه مسائل اجتماعی و فرهنگی زبان در کشورهای مختلف و به زبان‌های گوناگون در شکل کتاب یا به صورت مقاله در مجله‌های تخصصی انتشار یافت و نشان داد که این قلمروی جدید دارای چه ابعاد متنوع و گسترده‌ای است. آنچه در آغاز و با پژوهش‌های لباو در سطح خرد و در حوزه تنوعات و تغییرات زبانی آغاز شد، با سرعت در حوزه‌های کلان، مانند برنامه‌ریزی زبان، اقلیت‌های قومی-زبانی، زبان‌های در معرض خطر و مرگ زبان‌ها، هویت، مهاجرت و جهانی شدن نیز گسترش یافت.

در ایران توجه جدی به این شاخه از علم زبان‌شناسی از حدود دهه ۱۳۵۰ با آثاری از استاد دکتر محمدرضا باطنی آغاز گردید و در طول چند دهه، گذشته از افزوده شدن دروسی در برنامه دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری زبان‌شناسی، حجم قابل‌توجهی از کتاب‌ها، مقالات و پایان‌نامه‌های دانشگاهی در قلمروی مسائل اجتماعی زبان‌های ایران به نگارش درآمد. در حال حاضر، افزون بر نشریات عمومی و میان‌رشته‌ای و نیمه‌تخصصی زبان‌شناسی، دست کم یک نشریه تخصصی

مستمر (فصلنامهٔ زبان‌شناسی اجتماعی) در این رشته وجود دارد که منحصرأً به انتشار مقالات زبانی با سوگیری اجتماعی و فرهنگی می‌پردازد. با ادامهٔ فعالیت‌های زبان‌شناسان علاقه‌مند به جنبه‌های اجتماعی زبان، در طول پنجاه سال گذشته، این شاخه از دانش زبان‌شناسی، جایگاه کم‌وبیش مستحکم و معتبری در نظام آموزشی و پژوهشی کشور به طور اعم و علوم اجتماعی به طور اخص پیدا کرده است.

در طول چند دهه گذشته، با شاخه‌شاخه شدن پرشتاب مباحث اجتماعی زبان و جدایی قلمروهای جامعه‌شناسی زبان و زبان‌شناسی اجتماعی، و مطرح شدن موضوعات نو و تخصصی‌تر، حجم قابل‌ملاحظه‌ای از مفاهیم، واژه‌ها و تعبیرات جدید نیز وارد ادبیات زبان‌شناسی نوین شده است. همین دستاورد، سبب شد که واژه‌نامه‌ها و فرهنگ‌های توصیفی بزرگ و کوچک تخصصی در این رشته تدوین شود. در ایران نیز حداقل یک فرهنگ زبان‌شناسی اجتماعی تألیف و منتشر شده است.

فرهنگ حاضر، ترجمهٔ فارسی فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی اجتماعی است که ازسوی پیتر ترادگیل زبان‌شناس اجتماعی بریتانیایی تألیف شده است. ترادگیل را باید از پیشروان پژوهش‌های اجتماعی زبان در بریتانیا، اروپا و دنیا دانست که از سال‌های آغازین دههٔ ۱۹۷۰، در عرصهٔ مسائل اجتماعی زبان، هم در سطح نظری و هم در سطح پژوهش‌های میدانی، فعالیت داشته و آثار ارزشمندی از خود به جای گذاشته است. فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی اجتماعی، ازجمله کارهای ترادگیل است که برای دانشجویان و پژوهندگان این رشته بسیار سودمند تواند بود، زیرا برپایه انتخاب پرکاربردترین مفاهیم بنیادی و اصطلاحات تخصصی این رشته تنظیم شده است. تعاریفی که ترادگیل برای مدخل‌ها ارائه کرده، دارای دقت و اعتبار علمی بالایی هستند و برخی از این مفاهیم را خود او برای نخستین بار پیشنهاد کرده است. ترادگیل کوشیده است تا مفاهیم تخصصی را به ساده‌ترین و دقیق‌ترین شیوه ممکن بیان کند، بی‌آنکه با توضیحات اضافی و ارائه مثال، بر حجم فرهنگ بیافزاید. این فرهنگ دستی، طبیعتاً تمام مفاهیم رایج در این رشته را در بر نمی‌گیرد و همان‌گونه

که از نام آن بر می آید، بیشتر بر مهمترین مفاهیم رایج در زبان‌شناسی اجتماعی تأکید گذارده است.

ترجمه فارسی این فرهنگ حاصل کار طولانی مدت یکی از همکاران پرکوش و با انگیزه ما است؛ خانم دکتر مریم مسگرخوئی در برگردان این فرهنگ به فارسی وقت زیادی را صرف کرده اند و با توان، دقت و علاقه بسیار، آن را برای خواننده فارسی زبان فراهم آورده‌اند. کوشش‌های خانم دکتر مسگرخوئی در ترجمه این اثر، منبعی قابل اعتماد از یکی از برجسته‌ترین زبان‌شناسان اجتماعی اروپا در اختیار علاقه‌مندان به مباحث اجتماعی زبان در کشور ما قرار داده است. برگردان دقیق مفاهیم و یافتن معادل‌های فارسی مناسب برای مدخل‌های فرهنگ، کاری است بسیار دشوار و ظریف که از جمله دغدغه‌ها و مشکلات مترجم این اثر بوده است. اکنون بر کاربران این فرهنگ کوچک اما بسیار سودمند است که ضمن بهره‌گیری از آن، به جنبه‌هایی از کار که از چشم مؤلف و مترجم دور مانده، اشاره کنند و بر غنای علمی آن بیافزایند.

یحیی مدرسی

فروردین یکهزار و چهارصد